

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»**

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 63

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2016

<i>О. А. Ільченко, Е. О. Яценко</i> ДЖЕРЕЛА ПОРОДЖЕННЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ВЕРБАЛІЗОВАНОМУ ПРОСТОРІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНОМОВНИХ І РОСІЙСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ)	88
<i>С. О. Каленюк</i> МОВНІ РЕСУРСИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМИ КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ	90
<i>О. Ю. Качмар</i> МІЖОСОБИСТІСНА МОВЛЕННІСВА ВЗАЄМОДІЯ У ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	93
<i>О. В. Кліментова</i> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОПОНІМІВ-КОНЦЕПТІВ УКРАЇНА, ФРАНЦІЯ ТА АНГЛІЯ (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ)	96
<i>С. С. Кобута</i> ПЕРСОНАЖІ РОМАНІВ ІВАНА БАГРЯНОГО ТА ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА ЯК ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ»	99
<i>І. Б. Кондратюк</i> КОНФЛІКТНИЙ ДИСКУРС ЯК СЕРЕДОВИЩЕ АКТУАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ СИТУАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДИСБАЛАНСУ	102
<i>К. А. Корнієць</i> ПРОНИКНЕННЯ АРАБСЬКИХ РЕЛІГІЙНИХ ТЕРМІНІВ У ТУРЕЦЬКУ МОВУ	105
<i>Н. В. Коротка</i> СУЧАСНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ В НЕМОВНИХ ВУЗАХ	108
<i>І. В. Кривенець</i> МОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ РОМАНУ БЕРНАРА ВЕРБЕРА «NOUS, LES DIEUX»	111
<i>М. О. Кузнецова, С. Ю. Багнюк</i> СПЕЦИФІКА ВЕРБАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ВЕБ-КОМІКСІВ ЯК ПОЛКОДОВИХ УТВОРЕНЬ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІБЕРПРОСТОРІ	114
<i>Т. О. Лелека</i> НЕОЛОГІЗМИ-АГЕНТИВИ У МОВІ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ	117
<i>Н. Є. Леміш</i> КОРЕЛЯЦІЯ КАУЗАЛЬНОСТІ ТА СУБ'ЄКТИВНОСТІ В ДИСКУРСІ	120
<i>Г. В. Мельниченко, Н. В. Дмитришук</i> РОЗВИТОК ІНШОМОВНИХ МОВЛЕННІСВИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СИСТЕМІ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ	123
<i>Т. О. Мизин</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛАНЦЮЖКІВ МОДЕЛЕЙ СПОЛУЧУВАНСТІ ВИСОКОЧАСТОТНИХ ІМЕННИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	126
<i>Т. В. Миколишена</i> КАТЕГОРІЯ ДИМІНУТИВНОСТІ У ДИТЯЧИХ ТВОРАХ РОАЛЬДА ДАЛА: АВТОРСЬКИЙ ЗАДУМ ЧИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКЕ РІШЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ КАЗКИ «ДЖЕЙМС І ГІГАНТСЬКИЙ ПЕРСИК»)?	129
<i>З. О. Митяй, О. В. Коваль</i> СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ	132
<i>О. І. Мізіна</i> СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛЬОВІ ВЛАСТИВОСТІ СКЛАДНОУЛЬСУФІКСАЛЬНИХ АД'ЕКТИВІВ З ДРУГИМ СОМАТИЧНИМ КОМПОНЕНТОМ НА ОЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ	135
<i>У. В. Науменко</i> ВЖИВАННЯ АНГЛІДИЗМІВ ЗМІ У ПОЛКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ	139
<i>Ю. М. Нідзельська</i> ОСНОВНІ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЄВРЕЙСЬКОГО АНГЛОМОВНОГО РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ	143
<i>М. П. Оксанич</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДРЯДНИХ СПОЛУЧНИКІВ ЧАСУ У СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ МОВІ	146
<i>О. В. Оленюк</i> ВЕРБАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ КОНЦЕПТУ DANGER У АНГЛОМОВНОМУ ЖУРНАЛЬНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ	149
<i>Р. М. Падалка, А. Прядко</i> ХУДОЖНІЙ СВІТ АНАТОЛІЯ ФЕДЯ	152
<i>Л. А. Пасик, Л. Ф. Рись</i> МЕТАФОРІЧНА ПРОФІЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ PARTNERWANL (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)	154
<i>О. А. Пишньоха</i> ПРЕЦЕДЕНТНІ ФЕНОМЕНИ У МОВІ ТУРЕЦЬКОЇ ПОЕЗІЇ	157
<i>Т. Л. Полякова</i> ГРАФИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА В ЖАНРЕ ТВИТТИНГ В АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ИНТЕРНЕТ- КОММУНИКАЦИИ	161
<i>Т. В. Починюк</i> ПРО ОСОБИСТІСНО-РОЗВИВАЮЧОМУ ЗМІСТІ НАВЧАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОМУ СПІЛКУВАННЯ	163
<i>Л. Н. Прадилянна</i> РЕМІНІСЦЕНЦІЇ НА ТЕМУ СЮРРЕАЛІЗМА В АНГЛІЙСЬКОЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ	166
<i>О. А. Росстальна</i> ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЖАНРУ «РІЗДВЯНОГО ОПОВІДАННЯ» В НОВЕЛІ Т. ГАРДІ «БЛАГОРОДНА ЛАУРА»	169
<i>М. Я. Саламаха</i> ЗАГАЛЬНОНАУКОВА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ	172

Отметим также, что образ клетки отсылает нас к другому художнику-сюрреалисту – Рене Магриту и его картине «Терапевт», на которой также изображена клетка с двумя птицами.

Рене Магрит считал своей настоящей целью сбить зрителя с толку. Сюрреалистический эффект зарождался в работах художника в результате фантастических трансформаций и неожиданных метаморфоз. Загадочность и многозначность магритовских полотен часто были вызваны алогичным сочетанием несочетающихся мотивов. Аналогичный прием встречается и у Гаскойна. Достаточно взять любую строфу из его стихотворения, где можно проследить эту абсурдность:

*An image of an aqueduct
with a dead crow hanging from the first arch
a modern-style chair from the second
a fir-tree lodged in the third
and the whole scene sprinkled with snow* [7, с. 16]

Изображение акведука
мертвый ворон виден из первой арки
стул в современном стиле из второй
ель лежит в третьей
и вся сцена засыпана снегом

Третий художник-сюрреалист, которому Дэвид Гаскойн отдал должное в своих стихотворениях, – Ив Танги. Его любимым жанром был своеобразный пейзаж, изображающий ирреальное пространство, заселенное загадочными персонажами-предметами. Такое тяготение Танги к абстракции и отсутствие на его картинах образов, которые можно распознать, отражается и в следующем стихотворении Гаскойна:

*The worlds are breaking in my head
Blown by the brainless wind
That comes from afar
Swollen with dusk and dust* [7, с. 18]

Миры рушатся в моей голове
Сдуваемые безмозглыми ветрами
Пришедшими издалека
Распухшими от тьмы и пыли

Как видим, поэт также избегает четких образов и создает иллюзорную атмосферу пребывания между различными мирами. Из-за ярких метафор (*cries of the light, crumbs of despair, arms of the night*), эпитетов (*brainless wind, hysterical rain*), после прочтения поэтического произведения в воображении вырисовываются безлюдные, опустошенные пейзажи. Действительно, именно таковы «неживые» картины Танги, созданные в бледных запыленных тонах.

Дэвид Гаскойн в своем творчестве вспоминает картины еще одного художника-сюрреалиста, хотя и не называет стихотворение в его честь. Это Макс Эрнст – немецкий живописец, график и скульптор, один из ведущих дадаистов и сюрреалистов. Его творчество заключается в неожиданной, парадоксальной аранжировке заимствованных извне изобразительных элементов. Отсылки к ним мы видим в следующих строках Гаскойна (стихотворение *Charity Week*):

*Hysteria upon the staircase
Hair torn out by the roots
Lace handkerchiefs torn to shreds
And stained by tears of blood
Their fragments strewn upon the waters
These are the phenomena of zero* [7, с. 184]

Истерия по поводу лестницы
Волосы вырванные с корнем
Кружевные носовые платки, порванные на клочки
И запачканные кровавыми слезами
Их обрывками засыпана вода
Это явление нуля

Как и от картин Макса Эрнста, после прочтения отрывка возникает ассоциация с неведомой силой и жестокостью (прежде всего из-за слов *hysteria, torn out, blood*). Ключевым фрагментом, указывающим на присутствие реминисценции в данном стихотворении, является описание окровавленных платков в обоих произведениях.

Вывод. Таким образом, на основе данного анализа мы убеждаемся, что реминисценции, отсылая читателя к творчеству выдающихся художников-сюрреалистов, усиливают эмоционально-экспрессивную окраску поэтических текстов и создают их особую «визуальность», вовлекают читателя в своеобразную интеллектуальную игру. В целом, знание реминисценции как художественного средства расширяет границы анализа произведения и позволяет, проникая в подтекст, понять авторский замысел.

Литература:

1. Андреев Л. Г. Сюрреализм. История. Теория. Практика / Леонид Григорьевич Андреев. – М.: Гелеос, 2004. – 232 с.
2. Дорофеева Н. И. Словник-довідник з зарубіжної літератури / Н. І. Дорофеева – Х.: Світ дитинства, 2000. – 192 с.
3. Лотман Ю. Текст и полиглотизм культуры // Избранные труды. Избранные статьи в трех томах. Т. 1. / Юрий Лотман. – Таллинн: Из-во «Александра», 1992. – 480 с.
4. Стерьёпулу Ап. Элены. Введение в сюрреализм. Пер. Л. Аюпяна / Элены Ап. Стерьёпулу. – Львов: БаК, 2008. – 144 с.
5. Тишунина Н. В. Методология интермедиального анализа в свете междисциплинарных исследований / Н. В. Тишунина // Методология гуманитарного знания в перспективе XXI века / Материалы международной научной конференции. – Серия «Symposium». – Вып. № 12. – С.-Пб, 2001. – С. 149–154.
6. Хрестоматия по культурологии: Учеб. пособие / Составители: Лалетин Д. А., Пархоменко И. Т., Радугин А. А. Отв. редактор Радугин А. А. – М.: Центр, 1998. – 592 с.
7. Gascoyne D. Poems [Электронный ресурс] / David Gascoyne // PoemHunter.Com – The World's Poetry Archive. – 2012. – Режим доступа: http://www.poemhunter.com/i/ebooks/pdf/david_gascoyne_2012_3.pdf.
8. Lamantia Philip. The Collected Poems of Philip Lamantia / Edited by Garrett Caples, Andrew Joron, and Nancy Joyce Peters. Foreword by Lawrence Ferlinghetti. – University of California Press Berkeley and Los Angeles, California, USA, 2013. – 438 p.

УДК 82-1.09

О. А. Росстальна,
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЖАНРУ «РІЗДВЯНОГО ОПОВІДАННЯ» В НОВЕЛІ Т.ГАРДІ «БЛАГОРОДНА ЛАУРА»

У статті заанлізовано новелу англійського письменника Т.Гарді як зразок «різдвяного оповідання». Подано коротку історію становлення жанру, починаючи від його витоків у творчості Ч.Діккенса. Характеристики жанру

© О. А. Росстальна, 2016

поєднуються з типовими для новелістики Т. Гарді соціальними темами та проблемами й символами (сакралізація числа 12, імена персонажів, образ дому).

Ключові слова: «різдвяне оповідання», темпоральна маркованість, символ, ініціація та переродження, дім.

INTERPRETATION OF CHRISTMAS CAROL GENRE IN T. HARDY SHORT STORY «THE HONOURABLE LAURA»

T. Hardy's short story «The Honourable Laura» from the collection «A Group of Noble Dames» is analyzed as a kind of Christmas carol. The history of genre is presented from its basics in Ch. Dickens creative works. Genre peculiarities (temporal marking, space location, the situation of breaking and rebirth, religious and symbolic aspects, happy end etc.) are combined with social topics and problems typical for Hardy's short stories. Traditional Christmas carol has the marked situation of beginning and ending, leading to crucial changes or so called rebirth of the character. Hence an important component of short story is symbolism (sacred number 12, the names of the characters). Special attention is being paid to symbol of home and motive «the return to the natives» which both stand as remarkable features of Hardy's creative works. The story's plot (love story of a young inexperienced lady who is choosing between two men) is similar to other literal pieces in the collection. Though it is among two stories with happy end. In such a way been a plot and compositional «frame» of the collection, the short story is a part of artistic and philosophical views of the writer.

Key words: «Christmas carol», temporal marking, symbol, initiation and rebirth, home.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ЖАНРА «РОЖДЕСТВЕНСКОГО РАССКАЗА» В НОВЕЛЛЕ Т. ГАРДИ «БЛАГОРОДНАЯ ЛАУРА»

В статье проанализирована новелла английского писателя Т. Гарди как образец «рождественского рассказа». Краткая история становления жанра подана, начиная с его истоков в творчестве Ч. Диккенса. Характеристики жанра дополняются типичными для новеллистики Гарди социальными темами и проблемами, а также символами (сакрализация числа 12, имена персонажей, образ дома).

Ключевые слова: «рождественский рассказ», темпоральная маркированность, символ, инициация и перерождение, дом.

Збірка новел Т. Гарді «Група шляхетних дам» («A Group of Noble Dames», 1891) складається з десяти творів, об'єднаних спільністю тем і проблем. Незважаючи на популярність творів Т. Гарді серед читачів, вивчення творчого доробку англійського письменника в сучасному літературознавстві здійснюється нерівномірно. У фокусі уваги дослідників найчастіше опиняються романи та поезії митця, натомість мала проза розглядається лише як додаток до великих епічних творів. Проте розуміння системи поглядів письменника та особливостей створеного ним художнього світу не можливе без залучення малої прози до предмету дослідження.

Першими спробами системного вивчення новелістики Т. Гарді є монографічні роботи К. Бреді (K. Brady «The Short Stories of Thomas Hardy») та С. Гілмартін та Р. Менггема (S. Gilmartin, R. Mengham «Thomas Hardy's Shorter Fiction»). Окремі аспекти вивчення творів малого гатунку представлені в роботах М. Урнова, Л. Смикалової, І. Канторовича, А. Бурцева, А. Невструєвої, Ю. Селезневої. Проте, враховуючи різносистемність репрезентованих робіт, подальші дослідження малої прози Т. Гарді є актуальними.

Метою літературознавчої розвідки є дослідження сюжетних та композиційних рис твору «Благородна Лаура» як «різдвяного оповідання».

Більшість творів, включених до збірки «A Group of Noble Dames», були створені письменником для публікації у періодичній визимку 1899 – 1890 рр. Від початку збірка включала шість новел, проте згодом кількість творів була збільшена до десяти, утворивши свого роду «Декамерон».

Новела Т. Гарді «Благородна Лаура» («The Honourable Laura»), вперше видана у різдвяному номері журналу *Narper's Weekly* 1881 р. під заголовком «Нічні подорожні» («Benighted Travelers»), – останній з десяти творів збірки «Група шляхетних дам». Включення новели до збірки викликало зміни окремих деталей твору. Передусім головна героїня з Люсьетти перетворилася на Лауру та стала представницею аристократичної родини. Проте сюжетна лінія новели залишилася без змін.

Новела, тематично та сюжетно споріднена з іншими творами збірки, має одну важливу відмінність – вона побудована за законами «різдвяного оповідання».

Утвердження «різдвяного оповідання» в XIX ст. відбулося в англійській літературі у творчості Ч. Діккенса. До появи «Різдвяних оповідань» такі тексти в англійській літературі були одиничними. Саме з циклу творів Ч. Діккенса розпочинається новий етап в історії жанру, оскільки саме в подібних творах використано художні можливості сакрального часу для глибшого розкриття соціальних механізмів історичної дійсності. Діккенс переосмислив ідею різдвяного оповідання, змінив його настрій і жанрову наповненість. Звернення митця до цього жанру не було випадковим, а мало цілеспрямовано-системний характер: від часу появи «Різдвяної пісні у прозі», першого твору циклу, письменник щорічно (від 1843 до 1867, окрім 1847 року) писав різдвяні оповідання. Перші п'ять творів із цього ряду і склали цикл «Різдвяних оповідань», всі інші були опубліковані у різдвяних номерах журналів «Цілий рік» та «Домашнє читання» [3, с. 7].

Починаючи з 1850 р., у заснованому Діккенсом журналі «Домашнє читання» щорічно один номер присвячувався різдвяним оповіданням, авторами яких окрім Діккенса були постійні співавтори журналу – В. Коллінз, Е. Гаскел та інші.

Журнальні різдвяні оповідання, за винятком кількох, мали однакову схему: цикл новел або оповідань, із яких лише кілька належало перу Ч. Діккенса, а решта – іншим авторам (найчастіше Ч. Діккенс писав у співтворчості з В. Коллінзом). Тематика, настрій, ідейне спрямування цих творів відзначалися різноманітністю та строкатістю, і лише обрамлення – наскрізна оповідна ситуація, створення якої брав на себе Ч. Діккенс, робила твір композиційно цілісним. Отже, поява таких творів призвела до ускладнення структури цього жанрового різновиду [3, с. 5]. У XIX ст. до «різдвяних оповідань» зверталися і інші письменники (Е. А. Т. Гофман «Лускунчик і мишачий король», Г.-К. Андерсон «Ялинка», «Дівчинка із сірниками», Ф. Достоевський «Хлопчик у Христа на ялиниці», М. Гоголь «Ніч перед Різдом» тощо). У творчості Т. Гарді звернення до «різдвяного оповідання» не має системного характеру.

Традиційно у «різдвяних оповіданнях» характеристика подій, з яких розпочинається сюжетна дія, як і тих, якими вона завершується, слугує обрамленням ситуації початку-кінця. Зміни та ініціативні зрушення, що відбуваються у творі, з'являється завдяки прийому поступового ситуаційного нагнітання і раптовому зламу-переродженню, що відбувається саме під час Різдва.

Історія Лаури Кванток, героїні новели Т. Гарді, схожа з історіями багатьох героїнь попередніх творів збірки. Мелодраматичній втечі молодій жінки з вчителем співів передував таємний шлюб з кузеном. Любовний трикутник, у який укладаються відносини між Лаурою, співаком Сінгором Сміттоззі та капітаном Джеймсом Норсбруком, – варіант інтер-

претації міфу про кохання Аполлона до Дафни, що підкреслюється значенням імені героїні, яке перекладається з латини як «лавр» [2, с. 156]. Згідно сюжету грецького міфу, боги обернули німфу Дафну, що вона рятувалася від переслідувань Аполлона, на лаврове дерево. Капітан Норсбрук, кузен Лаури та її чоловік, разом із батьком дівчини переслідують Лауру та Сінгора Сміттозі подібно до Аполлона. Принципово важливим видається авторське акцентування на національності Сміттозі. Італієць є чужинцем у Вессексі. Поява героїв, представників цивілізації, у житті місцевих мешканців часто має деструктивні наслідки для патріархального світу. Подвійна таємниця, що розкривається перед батьком, співаком та читачами. – Лаура не просто втекла з дому з іноземцем, а втекла з чоловіком, Джеймсом Норсбруком, – зумовлює драматичне розгортання сюжету. Дуель між чоловіками, яку Сміттозі вирішує розв'язати нечесним шляхом, скидаючи суперника у прірву, призводить до ефекту, зворотного сподіванням Сміттозі вирішує розв'язати нечесним шляхом, скидаючи суперника у Сміттозі й вирішує повернутися до Норсбрука та до дому. Проте капітан, який за щасливим збігом обставин залишився живим, не пробачив Лаурі її вчинку, а батько помер від душевного потрясіння.

Відмітимо, що в композиційному плані нагаданий епізод закриває першу, так звану «динамічну» частину твору. Наступна частина новели майже не містить дії. Оповідь про дванадцять років самотнього життя Лаури, які вона присвячує спокути провини перед чоловіком та шануванню його пам'яті – своєрідне втілення ідеї християнського смирення та спокути гріхів. Цей вчинок винагороджується відповідно. Приїхавши до рідного містечка, Капітан Норсбрук дізнається про праведне життя дружини та повертається до неї. Важливим елементом у цьому контексті стає час, який охоплюють події (дванадцять років самотнього життя Лаури) та час, коли відбуваються найбільш значущі події твору (Різдво). Важливу роль в різдвяній історії Т. Гарді відіграє символічно-релігійний аспект, що сприймається як наслідування дікенсівської поетики.

Число «дванадцять» належить до найбільш вживаних у міфологічних традиціях числових шаблонів (12 місяців року, 12 знаків зодіаку, 12 апостолів тощо) [1, с. 643]. Похідне від сакрального числа три, дванадцять вважається щасливим числом. Так, для Лаури дванадцять років добровільного усамітнення й аскетизму завершуються щасливо. До неї повертається чоловік та за рік (12 місяців) жінка народжує сина. Відмітимо, що три найважливіші для героїні події (втеча з Сміттозі й відмова від нього, повернення чоловіка й народження сина) відбуваються саме на святвечір.

На нашу думку, акцентування темпоральної маркованості здійснюється автором з двох причин. Передусім, новела була призначена для публікації у різдвяному номері журналу, а відтак твір являв собою різдвяну історію. Проте не менш важливим є символічно-релігійний аспект.

Традиційно час Різдва вважається точкою найбільшого релігійного синкретизму, а тому важливу роль у подіях, що відбуваються в зазначений час, відіграє мотив другого народження (християнське народження Христа), тобто в сюжеті такого твору завжди присутнє очікування перетворення, оновлення. За спостереженнями Н. В. Шевчук, такі ініціації переродження чи відродження можна представити у вигляді умовних моделей. Одні моделі ілюструють роль свята – вічного двигуна оновлення, піддають сумніву можливість очікування ініціаційних зрушень у реальності, проте не заперечують їх як такі. Інші – демонструють невідповідність життя і вищих істин, де навіть смерть не є порятунком і шляхом досягнення чогось бажаного та ідеального [3, с. 12]. Оновлення життя у такий спосіб не заперечується, проте вважається неможливим саме в рамках даного соціально-історичного часу. Кожна з моделей працює в режимі очікування ініціаційного моменту, при чому він може бути втілений за допомогою різних підходів.

Зауважимо, що у хронотопно-символічному тлумаченні різдвяна ніч має декілька контамінаційних значень. У природі – це ніч зимового сонцестояння, у міфології вона пов'язана з міфами про народження Всесвіту та сонця-бога, у християнському вченні – ніч народження Христа. У сукупності – це наймогутніша у календарному циклі ніч, яка має найбільшу потенційну силу народжувати.

За визначенням Н. В. Шевчук, дана темпоральна точка володіє в цьому жанрі надзвичайно високою емоційно-ціннісною інтенсивністю. Час Різдва стає точкою початку якісно нового витка життя [3, с. 14].

Так, для героїв новели «Благородна Лаура» святвечір стає часом відліку певних етапів життя. Перше Різдво відкриває період поневір'янь. Капітан вирушає у подорож, а його дружина – у дім покійного батька, де веде майже чернече життя. Друге Різдво (через дванадцять років) приносить родині з'єднання. Чоловік та жінка не просто знову зустрічаються через багато років, в по-новому бачать одне одного. Лаура, яка тасмю вийшла заміж за Норсбрука сімнадцятирічною дівчиною, керуючись бажанням покинути батьківський дім, робить цей крок імпульсивно, не усвідомлюючи відповідальності, яку накладають такі стосунки. Її пояснення небажання повертатися до чоловіка «I don't like him so well as I did at first» [4, с. 256] та закоханість у співака (відмітимо важливу деталь – Лаура не має фізичних стосунків з ним) – вчинки не дорослої жінки, а дівчинки. Подібно до Бетті Дорнелл, героїні твору «Перша герцогиня Вессексу», вона мусить подорослішати, щоб стати жінкою не тільки фізично, а й духовно. Як і Стефан Рейнард, герой новели «Перша герцогиня Вессексу», Джеймс Норсбрук дає Лаурі цей час. Проте йому і самому необхідно усвідомити та оцінити турботу Лаури (саме вона доглядає чоловіка після нещасного випадку) та прагнення дружини заслужити прощення.

Відмітимо суттєву трансформацію мотиву «повернення до рідних місць не приносить героям щастя, а лише спричиняє розчарування, Джеймс Норсбрук знаходить спокій і родинний затишок. Повернення героя має тут свого роду сакральний характер, що підкреслюється семантичним значенням його імені (Джеймс (James) – варіант біблійного Jacob, яке в свою чергу є ім'ям одного з дванадцяти апостолів Христа [2, с. 167]) та акцентуванням повернення до дому. Образ-символ дому, важливий елемент художнього світу творів Т. Гарді, реалізується в новелі як складник жанру «різдвяного оповідання», в яких дім постає метафоричним втіленням центру та точкою найвищої сакральності фізичного простору.

Затишний дім у творах англійського письменника є компонентом поняття «родина». Так саме в різдвяних історіях дім уособлює утопічно-ідеальний світ, ідеальний хронотоп щастя (історична інверсія до Золотого віку). Зауважимо, що Норсбрук повертається у дім дружини у негоду (символізація негараздів і суперечок між ними) під виглядом стороннього подорожнього, а знаходить гостинний притулок біля вогнища «by the kitchen fire» (вогнище як символ родинного щастя та затишку). Лаурі потрібно дванадцять років для того, щоб зробити дім, в якому вона не була щасливою в дівочтві через надмірну суворість батька, місцем, де вона може бути щасливою.

Третє Різдво для Норсбруків пов'язане із довгоочікуваною й приємною подією – народженням сина, що символізує своєрідну винагороду для обох героїв. Події, пов'язані з народженням дитини, сина-спадкоємця, – важливий сюжетний елемент більшості новел збірки «Група шляхетних дам» – мають зазвичай драматичний характер. Неспроможність жінок-героїнь творів народити сина, народження мертвої чи позашлюбної дитини символізують безплідність шлюбів, взятих з розрахунку, егоїзм батьків чи неспроможність та небажання відповідати за свої вчинки. Натомість народження дитини/дітей – боже благословення союзу чоловіка та жінки та продовження роду – зафіксоване лише в першому творі збірки.

акцентує гармонійність стосунків між героями, символізує плідність їх союзу. Відтворення епізоду про народження сина в родині Норсбруків в останньому творі збірки виступає, з одного боку, своєрідним сюжетно-тематичним обрамленням «Групи благородних дам», а, з іншого боку, підсумовує щасливий фінал твору «Благородна Лаура», як різдвяного оповідання, безпосередньо.

Перше та останнє оповідання збірки, утворюючи тематичну та композиційну єдність, пов'язані з іншими творами «Групи благородних дам» за допомогою низки спільних сюжетних елементів (наявність двох претендентів на руку героїні, тасмний шлюб, романтична втеча, родинні тасмниці), мотивів та алюзій (мотив випробування, інтерпретації міфологічних сюжетів) й образів-символів. Іншою спільною рисою творів є розв'язання проблеми стосунків між чоловіками та жінками в контексті станового суспільства.

Збереження Т. Гарді основних ознак жанру різдвяного оповідання (темпоральна маркованість, просторова локалізація, мотив переродження/ народження, щасливий фінал) у поєднанні з загальним сюжетно-тематичним наповненням збірки, акцентуванням релігійно-символічного та міфологічного підґрунтя зображення й моралістично-повчального характеру фіналу, робить новелу не просто традиційним різдвяним твором, а важливим елементом збірки «Група шляхетних дам», а відтак і складником художньо-філософської системи поглядів письменника.

Література:

1. Мифы народов мира. Энциклопедия в 2-х т. / [гл. ред. С. А. Токарев]. – М. : Рос. энциклопедия, 1994. – Т. 2. – К – Я. – 1994. – 719 с.
2. Рыбакин А. И. Словарь английских личных имен : 4000 имен / А. И. Рыбакин. – [2-е изд.]. – М. : Рус. яз., 1989. – 224 с.
3. Шевчук Н. В. «Різдвяні оповіді» Ч. Діккенса у хронологічно-типологічних зв'язках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.04 «Література зарубіжних країн» / Н. В. Шевчук. – Львів, 2001. – 19 с.
4. Hardy T. A Group of Noble Dames : [short stories] / T. Hardy. – L. : Macmillan and Co., Ltd, 1907. – 270 p. – (Першотвір).

УДК 811.11'373.46:502.1]:001.8

М. Я. Саламаха,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ЗАГАЛЬНОНАУКОВА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

У статті зроблена спроба проаналізувати методологію дослідження англійських термінів охорони довкілля. Метою та завданнями статті є описати загальнонаукові методи, необхідні для аналізу структурних та семантичних особливостей вищезгаданих термінів. Одночасне використання кількох методів уможливило отримання остаточних результатів та висновків.

Ключові слова: методологія дослідження, загальнонаукова методологія, метод, аналіз, індукція, узагальнення, аналогія, моделювання, опис, порівняння.

GENERAL SCIENTIFIC METHODOLOGY IN THE RESEARCH OF THE ENGLISH ENVIRONMENTAL TERMS

In the article an attempt has been made to analyze the methodology of research of the English Environmental terms. For the study of environmental terms, which covered analysis of their structure and semantics, general philosophical, general scientific and linguistic methodologies have been involved.

Comprehensive research of environmental terminology has been carried out gradually. On the first stage the material (2565 terms for research) has been selected. On the second stage analysis of the structure and semantics of the terms has been made, paradigmatic relations of the researched terms and their functional features have been defined. Each stage was accompanied by the use of appropriate methodology.

General scientific methodology is based on theoretical concepts and includes such methods: 1) methods used at the theoretical level of research (induction, deduction, system approach, etc.); 2) methods used both at the theoretical and empirical levels of research (analysis and synthesis, classification, generalisation, modeling, formalization, abstraction, etc.); 3) methods used at the empirical level of research (observation, experiment, comparison, visual and graphical methods etc.).

General scientific methods have been used for both theoretical and empirical research of terms. The simultaneous combination of several methods made it possible to obtain final results and conclusions. Such methods as analysis, synthesis, induction, deduction, observation, modeling, description, comparison, generalization, classification, combined with linguistic methods have been widely used in our research. The definitions of basic scientific methods have been given and their applications have been described.

Key words: methodology, general scientific methodology, method, analysis, induction, generalization, analogy, modeling, description, comparison.

ОБЩЕНАУЧНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ТЕРМИНОВ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

В статье сделана попытка проанализировать методологию исследования англоязычных терминов охраны окружающей среды. Целью и задачами статьи является описать общенаучные методы, необходимые для анализа структурных и семантических особенностей вышеуказанных терминов. Одновременное использование нескольких методов позволило получить окончательные результаты и выводы.

Ключевые слова: методология исследования, общенаучная методология, метод, анализ, индукция, обобщение, аналогия, моделирование, описание, сравнение.

Постановка наукової проблеми та її значення. Методологія дослідження термінології охорони довкілля (ОД) вклячає загальнофілософську, загальнонаукову та лінгвістичну. Загальнонаукова методологія ґрунтується на таких підходах симо такі, які можуть використовуватися при теоретичному та емпіричному дослідженні термінів. Загальнонауковими та інші.

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»**

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 67

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2017

Ольга Федорівна Мінкова, Юлія Анатоліївна Надольська ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ТЕКСТ ТА МОВНА НОМІНАЦІЯ	207
Віра Любомирівна Новицька, Уляна Ігорівна Тиха ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНА КОМБІНАТОРИКА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У РОМАНІ Д. ЛОДЖА «DEAF SENTENCE»	210
Оксана Іванівна П'сцук АНТРОПОЦЕНТРИЧНІСТЬ ТА ІНТЕРАКТИВНІСТЬ В БРИТАНСЬКИХ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ДЕБАТАХ	213
Тетяна Олександрівна Пахомова, Яна Сергіївна Пономаренко ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНИХ ЛЦЕІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ	216
Марина Ігорівна Піголь АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ІСПАНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ІНДУСТРІЇ МОДИ (НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНСЬКОЇ ВЕРСІЇ ЖУРНАЛУ VOGUE)	221
Вікторія Вікторівна Погонець НОМІНАЦІЇ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	225
Юрій Григорович Полєжасєв ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТРЕВЕЛ-МЕДІАТЕКСТА (НА МАТЕРІАЛІ ЖУНАЛУ «NATIONAL GEOGRAPHIC TRAVELER»)	229
Олена Анатоліївна Росстальна «РЕГІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР» КОНФЛІКТУ НОВЕЛІЧНОГО ОПОВІДАННЯ Т. ГАРДІ «ДРУЗИ-ГОРОДЯНИ»	234
Євгенія Віталіївна ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУ ТА ЙОГО МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ КОНЦЕПТУ GLAMOUR)	237
Софія Францівна Соколовська ОСОБЛИВОСТІ ІДІОСТИЛЮ Г. БЮХНЕРА	241
Оксана Володимирівна Сподарик ФУНКЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ВЕРБАЛЬНОГО ЗНАКА ПОЛКОДОВОГО ХУДОЖНЬОГО ПРОЗОВОГО ТЕКСТУ	245
Тетяна Степанівна Стецик ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ПЕРЕКОНАННЯ В МАДІА-СЕРЕДОВИЩІ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ПЕРЕДВИБОРЧИХ КАМПАНІЙ У США	250
Олег Григорович Сторчак ЦІНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНЦЕПТІВ ВАЖКИЙ І ЛЕГКИЙ	253
Ірина Павлівна Суїма КОМУНІКАТИВНИЙ САБОТАЖ В РЕСПОНСИВНИХ РЕЧЕННЯХ	257
Яніна Михайлівна Тагільцева, Олеся Василівна Сільчук, Людмила Миколаївна Сахарова ОМОНІМІЯ ТА ПОЛІСЕМІЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	261
Віталіна Василівна Тарасова ЕТНОКУЛЬТУРНІ МАРКЕРИ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ТРАНСПОРТУ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ, РОСІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	264
Анна Сергіївна Тверитінова, Тетяна Михайлівна Шарова ТВОРЧІСТЬ В. РОДІОНОВА: ПРОБЛЕМНИЙ ДІАГНОЗ ХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ	269
Лілія Миколаївна Філюк СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	272
Богдана Любомирівна Фуртак ІРЕНА КНИШ – ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ЖУРНАЛІСТ, ПУБЛІЦИСТ, ПИСЬМЕННИК	276
Євгенія Сергіївна Чекарева РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЗОРОВОГО СПРІЙНЯТТЯ ПРОСТОРУ ЛЕКСИЧНИМИ ЗАСОБАМИ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ МОВИ	280
Євгенія Олександрівна Четвертак СПЕЦИФІКА ЕТНОНОМІНАЦІЙ ОПОЗИЦІЇ «СВІЙ/ЧУЖИЙ» В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	285
Юлія Олександрівна Чура ПРОБЛЕМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ РЕАЛІЙ ТА ІДІОМ В ІСТОРИЧНІЙ ТРАГЕДІЇ РУДОЛЬФА ФОН ГОТТШАЛЯ «МАЗЕПА» У ПЕРЕКЛАДІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА	289
Галина Василівна Швець КОНТЕКСТНЕ НАВЧАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ	293
Валентина Анатоліївна Шепітчак АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ТА МЕТОДІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ	296
Ірина Олександрівна Ющенко ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ	299
Марія Георгіївна Якубовська, Ганна Петрівна Зірчак ЖАНРОВА ПАЛІТРА КОРПОРАТИВНОГО ВИДАННЯ	303
Марія Георгіївна Якубовська, Наталя Іванівна Масі КОМПОЗИЦІЯ ПОРТРЕТНИХ НАРИСІВ ГЕНРІХА НЕЙГАУЗА	308

Отримано: 20 вересня 2017 р.

Прорецензовано: 3 жовтня 2017 р.

Прийнято до друку: 4 жовтня 2017 р.

e-mail: rosstalna@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-234-236

Росстальна О. А. «Регіональний характер» конфлікту новелічного оповідання Т. Гарді «Друзі-городяни» / О. А. Росстальна // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог : Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 234–236.

УДК: 82.09

Олена Анатоліївна Росстальна,
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

«РЕГИОНАЛЬНЫЙ ХАРАКТЕР» КОНФЛИКТУ НОВЕЛИЧНОГО ОПОВІДАННЯ Т. ГАРДІ «ДРУЗИ-ГОРОДЯНИ»

У статті проаналізовано специфіку конфлікту новелічного оповідання Т. Гарді «Друзі-городяни» у контексті проблематики твору. Особлива увага приділена системі персонажів твору, категоріям часу (минуле, що воно тягнє над теперішнім та майбутнім) та простору (замкнений та відкритий), образам долі, фатуму та дому її символиці.

Ключові слова: новелічне оповідання, конфлікт, контраст, час, простір, дім.

Елена Анатольевна Росстальна,
Черниговский национальный педагогический университет имени Т. Г. Шевченко, г. Чернигов

«РЕГИОНАЛЬНЫЙ ХАРАКТЕР» КОНФЛИКТА НОВЕЛИСТИЧЕСКОГО РАССКАЗА Т. ГАРДИ «ДРУЗЬЯ-ГОРОЖАНЕ»

В статье проанализирована специфика конфликта новеллического рассказа Т. Гарди «Друзья-горожане» в контексте проблематики произведения. Особое внимание уделено системе персонажей произведения, категориям времени (прошлое, которое тяготеет над настоящим и будущим) и пространства (замкнутое и открытое), образам судьбы, фатума, дома и символам.

Ключевые слова: новеллический рассказ, конфликт, контраст, время, пространство, дом.

Olena Rosstalna,
T. H. Shevchenko Chernihiv State Pedagogical University, Chernihiv

«THE REGIONAL» CONFLICT IN THE SHORT STORY OF T.HARDY «FELLOW-TOWNSMEN»

The article runs about the special type of conflict in T.Hardy's short story «Fellow-Townsmen», included in the collection «Wessex Tales». The main characters, two fellow-townsmen, are shown as contrast in appearance, social status and life attitude. Wealthy Barnet spends his life in the try to escape from the past, though ruins his present and future with unhappy marriage. One of the main problems touched upon in Hardy's writings is the one of unhappy marriage. It usually causes the destruction of inner and outer worlds of the characters. Barnet is passive to change his life which is marked by absence of communication and escape from native town representing the isolated Wessex world. However, his try to find a better place to live outside Wessex world in faraway countries is not successful. Breaking with roots is a symbol of catastrophe in Wessex. «Home» has special symbolic meaning in the short story and Hardy's works in general. Being a dreamy place for ideal and happy family life, home is the symbol of lost hopes in «Fellow Townsmen». Indecent actions of the characters are punished by blind Circumstances proving that the sin can be committed by evil thoughts, not even actions.

Key words: short story, conflict, contrast, time, space, home.

Специфічною рисою англійської літератури кінця XIX – початку XX ст. є розвиток малої прози. Одним із провідних письменників-новелістів є Т.Гарді, чий творчий доробок включає чотири збірки новелічних оповідань. Незважаючи на значний внесок у розвиток жанру, твори малої прози письменника довгий час перебували на маргінесі досліджень, натомість основна увага літературознавців була зосереджена на романах митця. Окремі аспекти малої прози Т. Гарді були розглянуті в роботах М. В. Урнова, Л. А. Смикалової, І. Канторовича, Т. Мотилевої, А. О. Бурцева А. Невструєвої, Ю. Селезневої, С. Магченої, Н. Серебрякової, К. Бреді та С. Гілмартін, проте за відсутністю ґрунтовних праць подальші дослідження є актуальними.

Метою літературознавчої розвідки є вивчення «регіонального характеру» конфлікту твору «Друзі-городяни» (1880), репрезентованого у збірці «Вессекські оповідання».

У сюжеті новелічного оповідання презентована історія життя двох друзів, які мешкають у невеликому провінційному містечку Порт-Бреді.

Приналежність цього населеного пункту до категорії міста визначається наявністю в ньому мера. В іншому Порт-Бреді не відрізняється від звичайного селища. Локалізація подій твору в художньому просторі провінційного містечка, з одного боку, створює атмосферу розміреного, неквапливого сільського життя, а, з іншого, дозволяє протиставити образи героїв твору – Джорджа Барнета та Чарльза Дауна.

Як зазначає К.Бреді, у новелі Гарді ретельно прописує контраст між героями [1, с. 30]. Барнет (блідий чоловік аристократичного вигляду) заможний, одружений з холодною та гордовитою жінкою, не має дітей. Даун (рум'яний і товстенький чоловік) небагатий, проте має дружину, яка палко кохає його, та трьох дочок.

Джордж Барнет не схожий на пересічних мешканців Порту-Бреді. Він – член муніципальної ради, що він успадкував статки та справи від батька – успішного торговця. Привілейоване становище героя полягає в достатку та відсутності необхідності працювати.

Родина Барнетів – одна з найстаріших та найшановніших у містечку, а тому це прізвище – своєрідна гарантія якості та чесності – вміщується на багатьох вивісках: «Smith, from Barnet & Co.» – «Robinson, late manager at Barnet's». Проте Барнет

не підтримує зв'язку ні з ким із місцевих торговців. Єдиним варіантом «контакту» з мешканцями міста є його підпис на їхні скромних депозитах у місцевому банку. Відтак Барнет ніби опиняється між двома життями: життям роду, яке він успадковує хоча має гроші, становище в суспільстві, дім та вродливу дружину.

Стосунки в родині Барнетів якнайкраще проявляються в характері спілкування подружжя – у творі місіс Барнет не вимовляє жодного слова. Вона передає свої слова через слуг чи пише чоловіку записки. Навіть про її смерть Барнет дізнається з записки. Сам герой лише єдиний раз називає дружину на ім'я «подумки, в решті випадків обмежуючись нейтральним «місіс Барнет», а після її від'їзду говорить про неї як про «another person». Зі слів оповідача та окремих фраз героїв читачу стає зрозуміло, що шлюб з заможною вродливою жінкою на кілька років старшою за нього був для Барнета квапливим рішенням через розрив інших стосунків.

Конфлікт у відносинах між чоловіком і дружиною вербалізується через посередництво оповідача. Саме з його слів читач дізнається, що місіс Барнет вважала свій шлюб мезальянсом. Вона погодилася вийти заміж за Барнета «у хвилину слабкості», тим самим зв'язавши себе зі «звичайним бюргером», хоча сподівалася на шлюб з пером Англії (напевно, мається на жінку беруть шлюб радше з бажання помститися людам та обставинам за особисті невдачі в коханні, аніж допомогти один кожен людський вчинок безсмертний та обов'язково буде мати наслідки, що жодна спроба виправлення не може виправдати але й небезпечними припущеннями. Але частіше вони руйнуються соціальними амбіціями, змовами, жінки визнати, що вона обрала найгіршого з можливих кандидатів, впертою чоловічою вірою в ідеальність жінки. Чоловік реалізує своє Я в просторі, тобто в безкінечній ідеальній ілюзії, жінка – в часі та соціумі» [3, с. 28].

В основі подружнього життя Барнетів – соціальні амбіції (Барнет зізнається Люсі, що саме власні амбіції штовхнули його на шлюб), змова (шлюб як не проголошена змова проти тих, з ким не склалися стосунки), спроба створити ілюзію (шлюб як ілюзія реалізації в суспільстві). Одруження героїв набуває особливого трактування у контексті звернення до походження їх імен та прізвищ. Родинне ім'я «Барнет» є топонімом. Саме так називається невеличке містечко на півночі від Лондону, де в давнину був кінний ярмарок. Ім'я місіс Барнет – Ксантіппа (англ. Xanthippe) – є варіантом давньогрецького Xanthippe. Це ім'я першої дружини Сократа, відомої своєю поганим характером. Дослівний переклад імені героїні з грецької – «жовтий кінь», а слово «hippos» в Греції вказувало на належність до аристократії. Відтак за допомогою імені автор підкреслює соціальне становище героїні (воно вище, ніж її чоловіка), характер їхнього шлюбу (свого роду угода) та модель стосунків в подружньому житті. Одне зі значень жовтого кольору, зафіксоване в імені героїні та предметі її одягу (кожного разу, коли Барнет бачить Ксантіппу, він звертає увагу на її лимонно-жовті рукавички), підкреслює характер стосунків у родині, адже в психології жовтий означає непостійність, заздрість та адюльтер. Шлюб героїв є ілюзією, матеріальним втіленням якої стає дім.

Місіс Барнет буде новий дім на честь своїх споминів. Мاستок у палладіанському стилі (будівлі передбачали портик та драбину в стилі античних храмів) – спосіб вирватися з «бюргерської» атмосфери, до якої героїня потрапила, взявши шлюб із Барнетом. Жінка не дарма називає новий дім шате Рінгдейл, адже слово *chateau* може перекладатися як «замок», «палац». Джордж Барнет зацікавився будівництвом вже після від'їзду дружини, адже хоче втілити у будинку свої мрії про щастя. Молодий чоловік сподівається, що дім стане прихистком для нього і Люсі, але спроба збудувати своє щастя на фундаменті мрії іншої людини приречена на провал.

Проте зовні герой будь-що намагається підтримати ілюзію, що він – голова родини, адже цього вимагає традиційний спосіб життя в спільноті, до якої він належить. Так, в розмові про будівництво нового будинку з Дауном Барнет запевняє друга, що дивна для їх місцевості та соціального становища назва нового мастку *Chateau Ringdale* (шате Рінгдайл), була лише тимчасовим варіантом, який він відкинув. Коментуючи патетичну назву майбутнього дому, Барнет зазначає: «It was an idea she – we had for a short time... But we have decided finally to do without a name... at any rate such a name as that. It must have been a week ago that you saw it. It was taken down last Saturday... Upon that matter I am firm!» [2, с. 117]. Заміна займенника *she* (вона) – *we* (ми) та тихе зауваження Дауна, що напис був іще вчора, прояснює ситуацію. Рішення про будівництво та назву було прийнято місіс Барнет, а думка самого Барнета нікого не цікавила.

Герой відчайдушно мріє про родинне щастя, але не знаходить його ані в теперішньому зі своєю дружиною, ані у спробі повернути минуле.

За перебігом подій твору, Джордж Барнет кілька разів повертається до спроби поновити стосунки з колишньою нареченою Люсі Салів. Проте його бажання віднайти спокій, затишок та душевне тепло біля Люсі теж не здійснюється. З одного боку, герой прагне щастя для себе, не замислюючись над тим, чого хоче Люсі, а з іншого, – він відчайдушно намагається знайти розраду в минулому, розуміючи, що в майбутньому ці стосунки не мають перспективи, поки він одружений. Сам чоловік називає причиною їх розриву долю, нещасний випадок, проте, насправді, герої позбавляють себе щастя власноруч.

Неочікуваний перебіг подій у творі – трагічний випадок, через який гине місіс Даун, а місіс Барнет опиняється між життям і смертю, стає випробуванням для їхніх чоловіків. Барнет постає перед моральним вибором: допустити смерть дружини й наразті отримати можливість бути з Люсі, чи врятувати дружину, виконавши свій людський та християнський обов'язок. Розмірковуючи, молодий чоловік дивиться на дим, що підіймається з труби дому Люсі. Проте дим, який ніби оживляє будинок дівчини на кілька хвилин та здається Барнету особливим знаком, швидко зникає. Він обирає другий варіант. Помітивши дивний вогник в очах лікаря Чарльсона, та піддівши сумніву його слова, що для порятунку дружини було зроблене все можливе, герой викликає іншого лікаря та рятує жінку. Разом з тим думка, до якої він повертається: *My wife was dead, and she is alive again*, свідчить про те, що душевна боротьба героя не припиняється. Він виконує свій християнський обов'язок, проте інтуїтивно хоче вчинити по іншому. Найяскравіше про це свідчить вигук *At last* (Нарешті!) та молитва подяки, яку Барнет виголошує, отримавши згодом звістку про раптову смерть дружини. Герой сприймає що подію як нагороду за її ж колишнє врятоване життя. Проте нагорода насправді обертається на покарання. Через кілька хвилин Барнет дізнається, що

Люсі виходить заміж за Чарльза Дауна. Добровільно відмовившись від Люсі в минулому, він хоче повернути її ціною життя іншої людини. Формально не скоївши гріха у справах (адже дружина врятована), Барнет грішить подумки, а це жорстоко карається «сліпим Провидінням» (*blind Circumstance*). Герой позбавляється спокою та надії на щасливе родинне майбутнє, адже саме цього він прагне в житті найбільше.

Для іншого героя, Чарльза Дауна, смерть дружини – теж випробування, проте якісно іншого ґатунку. Незважаючи на щире прагнення допомогти другові у влаштуванні сімейних справ, Даун – доволі еґоїстична людина. Після смерті дружини він найбільше побивається через те, що про нього нема кому турбуватися. На нашу думку, він бере шлюб з Люсі саме тому, що знаходить людину, яка зробить його існування комфортним. Освідчившись Люсі, виховательці своїх дочок, за кілька місяців після смерті дружини, Даун демонструє свої наміри у символічний спосіб. Щоб увічнити пам'ять про померлу місіс Даун він замовляє скромний камінь на цвинтарі замість запланованого раніше пафосного надгробку. Адже гроші потрібні для одруження з молодою жінкою, що від неї відмовляється Барнет, який вирішує залишити рідне місто.

Барнет навіть не намагається боротися за жінку, яка може зробити його щасливим, а відтак не заслуговує на те, щоб бути з нею. Герой постійно намагається допомогти іншим чи прилаштуватися до того, що відбувається в його житті (будівництво мастки для дружини, як спосіб зберегти мир в родині), проте він виявляється неспроможним збудувати своє життя.

Весілля Дауна та Люсі символічно завершується для Барнета зустріччю з могильщиком, який риє могилу біля церкви. Для героя – це ритуал поховання минулого. Надалі він є формально вільним у виборі життєвого шляху. Перед ним відкривається майбутнє, проте він в котре воліє зашиститися в минулому.

Не менш символічним є той факт, що новий дім Барнета купує саме Даун, а на місці старого будують баптистську церкву. Новий дім, який за сподіваннями Барнета мусив забезпечити мир в його родині за життя дружини, а згодом міг стати домом для нього та Люсі, стає місцем, де вона живе з іншим чоловіком. Разом зі зникненням власності, що належала Джорджу Барнету, зникає двохсотлітня історія роду Барнетів та згадка про останнього його представника. Барнет добровільно позбавляється свого місця, свого життєвого простору і в минулому (старий дім, в якому жили прашури героя, зносять) і в майбутньому (новий дім купує Даун), а відтак залишає рідне містечко. Залишивши дім, збудований дідусем, не взявши шлюб з місцевою дівчиною, не залишивши дітей, Барнет ніби видає своє коріння з землі рідного містечка. Герой не може реалізуватися в просторі, частиною якого є. Відтак пам'ять про нього зникає так саме, як зникає з високів міста родинне прізвище.

Намагання Барнета освоїти інший життєвий простір – подорожі Америкою, Австралією, Індією теж закінчуються невдачею. Провівши у добровільному «вигнанні» понад двадцять років, Барнет робить відчайдушну спробу повернутися у рідне містечко. Проте Порт-Бреді суттєво змінюється за час відсутності героя. У цьому колись провінційному містечку з'являються ознаки цивілізації – автобусне сполучення та залізниця. Простір нового Порту-Бреді відрізняється від колишнього, а відтак сподівання Барнета повернутися в знайомий простір (власне в минуле) не справджується.

Уособленням колишньої мрії, втіленням надії героя на щастя стає дім, який, як йому здається, чекає на нього, колишнього господаря та власника. Збираючись відвідати Люсі, вже вдову Дауна, чоловік голиться та вдягається за модою своєї молодості. Проте йому знов забракло сил боротися за щастя. Він сприймає відмову Люсі буквально, не розуміючи, що жінка її становища не може відразу погодитися стати дружиною чоловіка, якого не було в місті більше ніж два десятиліття. Після того, як Барнет їде, Люсі довгий час роздивляється себе у дзеркалі, шкодуючи про втрачену вроду. Вона широко сподівається на повернення чоловіка, якого так довго чекала, проте Барнет вкотре відмовляється від боротьби за жінку. Герой їде назажди, не залишаючи адреси.

Доля Джорджа Барнета перегукується з долею героя новели «Суша рука» фермера Лоджа. Обидва герої покидають рідні міста. Проте, якщо Лодж втікає від пам'яті про події минулого, Барнет їде, бо неспроможний діяти та збудувати своє життя у майбутньому.

Історії життя Джорджа Барнета та Чарльза Дауна зрештою повторюються в певному розумінні. Адже ані перший, ані другий не залишають по собі пам'яті. Барнет не має дітей-спадкоємців, які можуть успадкувати родинне прізвище. Даун має трьох дочок, що вони виходять заміж, а відтак беруть прізвища чоловіків. Історії життя обох родин залишаються епізодами минулого Порту-Бреді та частинкою життя Люсі.

Залежність подій твору від збігу обставин ніби зближує це новелічне оповідання з творами збірки «Маленькі насмішки життя». Проте, як зазначає К.Бреді, присутність «Друзів-городян» у «Весекських оповіданнях» дозволяє підкреслити «регіональний характер» конфлікту твору, репрезентований у романах «Весекського циклу» та зрозуміти причини неможливості реалізації героя в межах весекського простору [1, с. 33].

Відтак «регіональність» конфлікту новелічного оповідання «Друзі-городяни» реалізується на кількох рівнях: протиставленні головних персонажів (пасивність й активність Барнета та Дауна), подвійна семантика образу дому (усоблення щастя та захисту – руйнацій мрій) та хронотопічний рівень (замкнений простір Весексу – відкритий світ за його межами; трагічне тяжіння минулого над теперішнім і майбутнім).

Література:

1. Brady K. The Short Stories of Thomas Hardy / K. Brady. – New-York : St.Martin's Press, 1982. – xii, 235 p.
2. Hardy T. Wessex Tales : [short stories] / T. Hardy. – L. : Macmillan & Co, 1912. – x, 302 p. – (Першотвір).
3. Guerard A.J. Thomas Hardy. The novels and stories / A.J. Guerard. – Cambridge : Harvard UP, 1949. – xii, 177 p.